

N. PÁL JÓZSEF 2021.05.06 23:16

Csapdahelyzet – N. Pál József**publicisztikája**

Játékos, ám komolyan is vehető kérdés: mi lenne a három kívánságod, mi volt a három legnagyobb élmény életedben, melyik három könyvet vinnéd magaddal egy lakatlan szigetre, és így tovább... Hadd fordítsak a kérdésen, „játékból” csupán, de nem egészen számítás nélkül. Melyik az a három szakma, hivatás, amit soha, semmilyen körülmények közt nem választanék magaménak – hiszen erre (mivel több van háromnál persze), szűkítve a kört, tudok válaszolni ugyanis. Biztosan mondom, hogy semmilyen ajánlat vagy „kényszer” hatására nem próbáltam volna orvossá lenni, oly távoli e világ nekem gyermekkorom óta már, s így, ko-rosodóban még inkább az. Ugyanígy nem tudom elképzelni BKV-ellenőrként magam, szerintem az összes „bliccelőt” elengedném a nagyvilágba. S hiába vagyok a labdarúgás bolondja erős fél évszázada, az edzői pályára sem lennék hajlandó lépni semmi pénzért! Minden tiszteletem, sőt hódolatom, annak a megszállottnak, aki erre teszi föl életét, ám az e szakmát kísérő értékvilágbéli lehetetlenségeket, abszurdításokat, „mérhetetlenségeket” pillanatokra sem lennék képes vállalni, elviselni – így gondolom.

Megvallom, ez utóbbi, kissé tán nyakatekert – meglehet, a futball sok hívének ellenszenves – érvelésen Somogyi Zsolt jegyzetének (Kockázat, 2021. április 3.) kérdése nélkül aligha jutott volna eszembe meditálni. „Mikor, mitől jó egy edző?” Jó hónapja olvastam e mondatot, mint macska a forró kását kerülgetem azóta is, s ha Pintér Attila (Budapest Honvéd–Mezőkövesd 2–2), illetve Horváth Ferenc (Budafok–Budapest Honvéd 0–1) mérkőzésvégi gesztusát nem látom, el is engedem az egészet talán. Térdre rogyva, ökölbe szorított kezekkel az égre nézve (üvöltve?) az egyikük, eszeveszett örömmel az öltöző felé rohanva a másikuk, ünnepeltek „valamit”. Valamit, ami az „életet”, a mindenséggel való misztikus összeolvadást jelentette abban a pillanatban a számukra alighanem, egy-egy – valljuk meg – a „semleges szurkolónak” valószínűleg percek alatt elfelejthető mérkőzés lefújása után. Mert hát ebben az olyan-amilyen (de akkor is a „miénk”, mondanám Bacsó Péter Tanúja után) NB I-ben „benn maradt” az éppen aktuális – hányadik a sorban, a fene tudja – csapatuk! S nyilván érzik, hiszik, átélik – s mondják is alkalmasint –, hogy teljesítették a vállalást, hogy „megmutatták” a világnak, valakiknek, mindenkinek, hogy nagyok (lettek) arra a minutumra ők, természetesen edzőként „nagyok”, ami e játék igencsak irracionálisan keszékusza törvényei értelmében – ott, akkor, abban a helyzetben! – nem is (volt) vitatható. Hiszen akadt idő – többször! –, amikor bizony nem voltak „nagyok”, s akad, lehet, nem is sokára, midőn „kicsik” lesznek újra, mert ezt ebben a szakmában megúszeni nem lehet!

A labdarúgóedzőnél igazságtalanabb, kiszolgáltatottabb állást én elképzelni sem tudok, s mérhetetlenebbet se alighanem. Persze, persze, az eredmény a megföllebbezhetetlen mérce

mind a szurkoló, mind a klubvezetőség szemében, ezt én is tudom, csak hogy – jól írja Somogyi Zsolt – ez is igen-igen relatív: akit a csapat „megmentésére” szerződtettek, attól például nem várhatnak trófeát. No meg az „eredményesség” a pénz – a még több pénz! – megszerzéséről (annak esélyéről), avagy a meglenni látszó megtartásáról (annak esélyéről) beszél mindig, s nem az edző – amúgy a maga összetettségében gyakorlatilag és pontosan „lemérhetetlen” – szakmai tudásáról, hozzáértéséről természetesen. (Mivel a dolog a játékosokon múlik végül, a „jöhetne a Mourinho is” kezdetű mondat nem mindig számárság!)

Mikor, mitől jó az edző? A kérdésre nekem is van válaszom, s ez Somogyiéra is hajaz valamennyire. Ő úgy véli, hogy érezni-e a csapaton az edző jelenlétét, az elképzelését, s hogy kihozta-e a keretből a legtöbbet. Én úgy mondanám, mennyit képes konkrétan az adott klub, klubok, válogatott, végeredményben e játék történetéhez hozzátenni úgy, hogy munkájának hatása – se szakmai, se pedagógiai, se semmilyen értelemben – nem lesz többé megkerülhető. Mindez „trófeákat” (akár bőven) is hozhat csapatának persze, ám a folyamatban – következésképp az edzői nagyság látens „mércején” – nem ez a legfontosabb. Mert ha csak az „eredmény” lesz a lényeges, megint rögvest a pénzről szól az egész, s fölöslegessé válik a – újra megjegyzem, a futballban példátlanul összetett, irracionális mozzanatokkal is szembesítő – szakmai hozzáértésről való meditáció. Így nézve a történetre: jó edző, aki teljesíti, amit tőle várnak, szóval, aki pénzt hoz a konyhára (vagy pénzt „ment meg”), és passz!

Ám e labdarúgás nevű világjelenségnek – még a múlt század kilencvenes éveiben robbant, mára totálissá lett üzleti-szórakoztatóipari fordulat nyomán is – van egy megkerülhetetlen szereplője, akit úgy hívnak: szurkoló. Mindenki reá hivatkozik, s mindenki őt szeretné megnyerni az „ügynek”, szóval manipulálni, s – mivel foci nélkül nem létezhet ő – nem is sikertelenül általában. Mert emitt a „pénzgyár” kell, amit a játék hoz, amott az alkalom, ami nélkül élni nem lehet, nagyon kell a futball mind a két „félnek” tehát. Ezért aztán – hogy paradoxonnal szóljak – a szurkoló ugyanúgy gondolkodik, mint az érdekét hajszó „hatalmasság”, mégis teljesen máshogyan! Őt a dolog üzleti része „önmagáért” (vesd össze: nem azért veszek klubot, hogy trófeákat nyerjek!) nem érdekli ugyanis. A drukker kizárólag örömet (szóval győzelmet, előbbre jutást, máskor – csak győzelemmel, szerzett ponttal elérhető – „benmaradást”) akar, azt viszont mindenáron, s ha nem lesz része benne újra meg újra, haragja arra zúdul, aki (akik) miatt nem kapta meg. S ebben az ördögi körben az edző a legkönnyebben megtalálható „felelős” rendszerint. S hiába, hogy a szurkoló a sikernek önmagáért is örül, míg a „gazda” a vele szerezhető pénznek inkább, a maguk bosszúját mindketten a tréneren (elsősorban rajta) töltik ki törvényszerűen és irgalmatlanul. Ráadásul úgy fog látszani, mélységesen egyetértenek, a gazda „a futball a szurkolóért van” kezdetű tétellel hivatkozhat, ő meg – hiszen követelése teljesült – ismét reménykedni kezd menthetetlenül, az előbb vagy utóbb elkövetkező újabb csalódásig biztosan. Jó-e az edző vagy sem ama „szakmai” mércén, ezen nem fog gondolkozni senki sem.

A labdarúgásnak, ennek az irracionális elemeket minden másnál sűrűbben hordozó sportágnak – írta Ballai Attila e hasábjain (2019. december 3.) – e csapdahelyzet a lényegéhez tartozik, s meglehet, a néha szintén irracionálisnak tetsző vonzerejét is ez adja, amióta létezik, s e „nagy történetnek” az áldott-átkozott edző a legkiszolgáltatottabb szereplője talán. Mennyit „ér” ő valóban, sosem lesz tudható, ám hogy értékének – folyamatos! – mérésére, megbecsülésére vagy csak megítélésére hiába vár, szinte az idők kezdetétől nyilvánvaló, az idő meg egyre gyorsul persze, e jelenséghez való hozzáállásra nézve is. (Az „X nagyszerű szakember, csak hát...”, meg a „sok sikert kívánunk neki...” kezdetű közhelyet nem szabad komolyan venni egy pillanatra sem.)

Maradva a szurkolónál, hiszen ő a legfontosabb e térben szerintem is: számára az edző pontosan addig „jó” – addig „mesterezi” –, amíg a vágyott, követelt mámort, időről időre („A múltból megélni nem lehet!” – üzenték Nyilasnak is egykor) szolgáltatja neki, legyen szó BL-trófeáról vagy a magyar másodosztályban való megkapaszkodásról akár. Ha nem jön az újabb adag „anyag”, nem lesz kegyelem, a tréner dolgos életében biztosan nem.

Egyvalami azonban vigasztalhatja őt! Az, hogy a drukker memóriája – mint a múltal – mindenkié – szerencsére szűkít általában, s csak a szépre emlékezik szívesen, főleg, ha a jelen az öröme, a mámor alkalmát ritkábban adja meg. Baróti Lajos, Illovszky Rudolf, Lakat Károly – a három, számomra még belátható időben dolgozó, szinte közmegegyezésszerűen legnagyobb mester – példáját nem akarom fölemlegetni most, csak annyit róluk: ők sem mindig voltak a szurkoló szemében „jók”, ám ma kikezddhetetlen legendák – s jogosan azok!

Hiába no, „jó edző” csak a halott (esetleg a már rég nem aktív) edző lehet egyértelműen?

[A Nemzeti Sport munkatársainak további véleménycikkeit itt olvashatja!](#)